

شیوع پدیکولوز سر در دانش آموزان مدارس شبانه روزی دخترانه استان اردبیل در سال تحصیلی -

دکتر حسن عدالت خواه^۱، دکتر شهنام عرشی^۲، دکتر همایون صادقی^۳، دکتر وحید سپهرام^۴
پهرخ محمودزاده^۵، دکتر اکبر مرتضی زاده^۶، دکتر مسعود شعبان

چکیده

زمینه و هدف: شیوع ابتلا به شپش یکی از معیارهای ارزیابی رعایت بهداشت فردی در جوامع می باشد و از جمله بیماری های مهم در بین دانش آموزان است. پدیکولوز در مورد دانش آموزان مدارس شبانه روزی از اهمیت به سزایی برخوردار است. هدف ما از این مطالعه تعیین میزان شیوع آلودگی شپشی بین دانش آموزان و عوامل مرتبط با ایجاد پدیکولوز بود.

روش مطالعه: این مطالعه به صورت توصیفی تحلیلی و به روش مقطعی بر روی نفر از دانش آموزان مدارس شبانه روزی دخترانه استان اردبیل که بصورت نمونه گیری سیستماتیک انتخاب شده بودند انجام گرفت. تشخیص پدیکولوز بصورت مشاهده چشمی مستقیم غیر مسلح توسط پزشکان عمومی آموزش دیده انجام شد. داده ها آوری و با استفاده از نرم افزار EPI2000 و SPSS 10 تجزیه و تحلیل شد.

تعداد (/) از دانش آموزان از خارش سر شکایت داشتند. / % از دانش آموزان بدلائل مختلف اصلا در مدرسه حمام نمی کردند و / % از دانش آموزان یک بار یا بیشتر در هفته در مدرسه حمام می کردند. در پاسخ به این سوال که آیا در مدرسه شما حمام وجود دارد / % پاسخ مثبت داده بودند و در پاسخ به این سوال که آیا امکان دسترسی به حمام در مدرسه در هر لحظه وجود دارد / % پاسخ مثبت دادند. (/) از دانش آموزان سابقه ابتلا به شپش سر را ذکر نمودند. (%) سابقه درمان پدیکولوز را داشتند. (/) از دانش آموزان مبتلا به پدیکولوز سر بودند. بین آلودگی به شپش سر و سابقه قبلی بیماری و وجود حمام در منزل ارتباط معنی دار آماری وجود داشت. بین آلودگی به شپش سر و استفاده از لوازم شخصی مشترک مانند شانه یا مقنعه در مدرسه یا منزل ارتباط معنی دار آماری مشاهده نشد. شیوع بیماری در دانش آموزان روستایی بالاتر از شهری بود.

نتیجه گیری: برخی مدارس شبانه روزی استان امکانات بهداشتی کافی در محل زیست دانش آموزان را ندارند و شیوع پدیکولوز بین دانش آموزان مدارس شبانه روزی به ویژه دانش آموزان روستایی بالاست.

کلمات کلیدی: شپش سر، دانش آموزان، مدارس شبانه روزی

- مولف مسئول: استادیار بیماری های پوست دانشکده پزشکی - دانشگاه علوم پزشکی اردبیل
- استادیار بیماری های عفونی دانشکده پزشکی - دانشگاه علوم پزشکی اردبیل
- دانشجوی NPH دانشگاه علوم پزشکی تهران
- و - پزشک عمومی
- کارشناس مسئول بهداشت مدارس
- دندانپزشک

Hiletework % بیماری های پوستی را در مطالعه ای که در اتیوپی انجام داد پدیکولوز ذکر کرده اس [ ] .

تاکنون اطلاعات مستندی درخصوص میزان ابتلا به شپش سر در مدارس استان اردبیل ارایه نشده است. داده های بدست آمده در جریان معاینات جاری مراکز بهداشت استان توسط بهورزان حاکی از شیوع بالای ابتلا به شپش سر در مدارس و بویژه در مدارس شبانه روزی بود. طبق گزارش مدیر شبکه بهداشت درمان کوثر، در دبیرستان شبانه روزی دخترانه کوثر % آلودگی با شپش گزارش شده بود. با توجه به اطلاعات فوق مطالعه حاضر جهت تعیین شیوع پدیکولوز سر بین دانش آموزان مدارس شبانه روزی دخترانه استان اردبیل طراحی شد.

مواد و روش ها

این مطالعه بصورت توصیفی - تحلیلی و به روش مقطعی بر روی نفر از دانش آموزان مدارس ه روزی دخترانه استان اردبیل در سال تحصیلی - و به روش نمونه گیری سیستماتیک انجام . جمع آوری داده ها با استفاده از پرسشنامه ای که توسط مجریان طراحی شده بود صورت گرفت. در طراحی پرسشنامه از سئوالات کنترل نیز استفاده شد. بعد از اجرای طرح سئوالات ارزیابی شده و سئوالات ضعیف از تحلیل حذف گردید.

تعداد تیم متشکل از یک نفر پزشک و یک نفر کارشناس بهداشت مدارس وظیفه معاینه و تکمیل پرسشنامه ها را بر عهده گرفتند. قبل از اجرای طرح جلسه یک روزه آموزشی درخصوص بیماری پدیکولوز و نحوه تکمیل پرسشنامه ها برای پزشکان تیم ها برگزار گردید. بیمارانی که در معاینه آنها شپش یا رشک در موها یا مژه ها مشاهده شد بعنوان موارد ابتلا به شپش تلقی گردیدند. مراحل تکمیل پرسشنامه و

از ده هزار سال پیش، انسان با شپش آشنایی دارد ودر سراسر جهان نزدیک به میلیون فرد آلوده به شپش وجود دارد. شیوع ابتلا به شپش جزو یکی از معیارهای ارزیابی رعایت بهداشت فردی در جوامع می . شپش سر شایعترین نوع آلودگی به شپش بویژه در گروه سنی - سال می باشد [ ] پدیکولوز به سه گروه پدیکولوز سر، عانه و بدن تقسیم می شود.

اصلی ابتلا به شپش سر خارش می باشد. فراورده های مختلفی جهت درمان پدیکولوز بکار می رود که از آن میان می توان به مالاتیون، پرمترین، لیندان و چند داروی دیگر اشاره نمود که مطالعات زیادی به تفاوت کارایی یا اثر بخشی داروهای مختلف یا اشکال مختلف یک دارو پرداخته اند [ ] - .

Combescot ضمن بررسی مطالعات انجام شده در فرانسه اشاره می کند که علیرغم ارتقای وضعیت بهداشتی و سطح آگاهی مردم، شیوع پدیکولوز از سال به بعد از سیر ثابتی برخوردار بوده است که آن را احتمال افزایش مقاومت به درمانهای رایج پدیکولوز ذکر می کند [ ] .

Downs و همکاران به مقاومت بسیار بالای شپش به مالاتیون و پرمترین در پدیکولوز سر دانش آموزان انگلیسی اشاره کرده اند [ ] . وضعیت اقتصادی اجتماعی یک فاکتور اصلی در بروز پدیکولوز است. پدیکولوز سر، کودکان مدارس و افراد بی خانمان را بیشتر مبتلا می [ ] .

Bechelli و همکاران در یک مطالعه بزرگ بیماریهای پوستی بین دانش آموزان برزیلی، پدیکولوز را بعنوان شایعترین درماتوز دانش آموزان معرفی کرده اند [ ] . Wu و همکاران در تایوان نیز شایعترین بیماری عفونی پوستی را دردانش آموزان ابتدایی مورد مطالعه پدیکولوز سر ذکر نموده اند [ ] .

ه در نیمه دوم اسفند ماه و فروردیه ماه انجام گرفت. در صورت تشخيص دانش آموز و ساير دانش آموزان مدرسه تحت درمان قرار مي گرفتند.

متغيرهاي اصلي مورد مطالعه در اين بررسي عبارت بودند از: سابقه ابتلا به پديكولوژ، وجود علايم و نشانه هاي پديكولوژ، سن، مقطع تحصيلي، استفاده مشترك از مقنعه، شانه، حوله و صابون، وجود حمام در منزل، دفعات استحمام در منزل و مدرسه، سکونت (شهري يا روستايي).

داده هاي بدست آمده از پرسشنامه هاي تکميل شده وارد کامپيوتر شده و با استفاده از نرم افزارهاي SPSS 10 و EPI 2000 مورد تجزيه و تحليل قرار دادند. در تجزيه و تحليل داده ها از تشکيل جداول فراواني نسبي و رسم هيستوگرام و نمودار ميله اي و آزمون هاي آماري مجذور کاي و ANOVA استفاده گرديد.

ي دانش آموزان / E /

(Mean ± SD) ال بود. بل زن ي
(/) از دانش آموزان روستا و (/) از دانش آموزان شهر بود. (/) در مقطع دبيران و (/) در مقطع راهنمائي و در مقطع پيش دانشگاهي مشغول به تحصيل بودند.

پاسخ به اين سوال که دانش آموز کدامیک از وسايل فردي خويش (صابون) را بطور اختصاصي يا اشتراکي در منزل استفاده مي کند در جدول شماره يك آورده شده است.

در خصوص دفعات استحمام دانش آموز در مدرسه از کل نفي که به اين سوال پاسخ داده بودند، (/ %) به دلایل مختلف اصلا در مدرسه حمام نمي کردند و تنها (/ %) از دانش آموزان يك بار يا بيشتر در هفته در مدرسه حمام مي کردند. در مورد وجود حمام در منزل از نفي که به اين سوال پاسخ داده بودند (/ %) در منزل حمام داشتند و

(/ %) در منزلشان حمام نداشتند. از نظر دفعات استحمام هنگامی که دانش آموزان در منزل بسر مي دند، از نفي که به اين سوال پاسخ داده بودند (/ %) حداقل يك بار در هفته حمام مي کرده اند و تنها نفي اظهار داشته اند از يك بار در هفته حمام مي کنند. تعداد (/ %) از دانش آموزان از خارش سر شکايت داشتند. دانش آموزان خارش سر را در م اتاقی های خود در / موارد و در خانواده خود در / موارد ذکر نمود .

در پاسخ به اين سوال که آیا در مدرسه شما حمام وجود دارد / % پاسخ مثبت داده بودند و در پاسخ به اين سوال که آیا امکان دسترسي به حمام در مدرسه در ه وجود دارد / % ثبت دادند.

و صابون توسط دانش آموز در منزل

جدول شماره . نحوه استفاده (اختصاصي يا اشتراکي) از

نحوه استفاده		فراواني		فراواني نسبي
صابون	صابون			
/	/	/	/	/
/	/	/	/	/
/	/	/	/	/
/	/	/	/	/

حذف به علت عدم تطابق با کنترل

بین رنگ مو و ابتلا به پدیکولوز ارتباط آماری معنی داری مشاهده نشد. میانگین سنی افراد مبتلا به پدیکولوز از افراد سالم کمتر بود که این اختلاف با استفاده از آنالیز واریانس یکطرفه معنی دار بود ($P < 0.001$ & $F = 22.87$). فراوانی نسبی ابتلا به پدیکولوز بین دانش آموزان مقطع راهنمایی بالاتر بود که این اختلاف با استفاده از آزمون مجذور کای معنی دار بود ($P < 0.001$ & $\text{Chi-sq} = 26.6$).

از دانش آموز دچار پدیکولوز، محل زندگی نفر روستا، یک نفر شهر و محل زندگی یک نفر نیز نامشخص بود. شیوع پدیکولوز در دانش آموزان روستایی / % و در دانش آموزان شهری / % بود. این اختلاف با استفاده از آزمون مجذور کای معنی دار بود ($P < 0.001$ & $\text{Chi-sq} = 37.2$).

فراوانی بیماری در افرادی که با فاصله کمتر از یک هفته در مدرسه حمام می کردند / % بود و فراوانی بیماری در افرادی که با فواصل بیشتر در مدرسه حمام می کردند یا اصلا در مدرسه حمام نمی کردند / % بود این اختلاف از لحاظ آماری معنی دار نبود. در خصوص دفعات حمام کردن در منزل و ابتلا به پدیکولوز نیز ارتباطی بدست نیامد. / % از دانش آموزان روستایی در منزل خویش حمام نداشتند حال آنکه / % از دانش آموزان شهری در منزل خویش حمام نداشتند و این اختلاف از نظر آماری معنی دار بود ($P < 0.001$ & $\text{Chi-sq} = 32$).

جهت مقایسه قدرت رابطه بین روابط معنی دار مشاهده شده متغیرها در آزمون مجذور کای، از Phi و ضریب کرامر استفاده شد که بیشترین مقدار این ضرایب در سطوح معنی دار قابل قبول مربوط به رابطه بین سابقه بیماری و ابتلا به آن در زمان مطالعه، با مقدار / و بعد از آن مربوط به وجود حمام در منزل و ابتلا به پدیکولوز، با مقدار / بود.

جدول شماره . توزیع فراوانی علایم پدیکولوز در معاینه بالینی

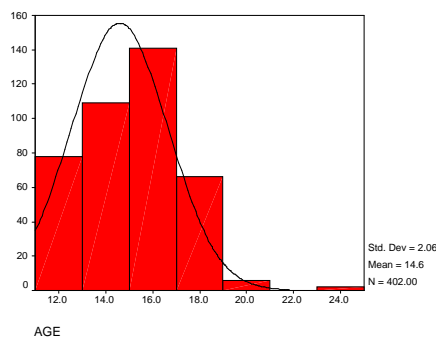
عقاد	درصد	علامت بالینی
/	دارد	رشک در موها
/	ندارد	
/	دارد	رشک در مژه ها
/	ندارد	
	دارد	زرد زخم کف سر
	ندارد	
	دارد	موهای بافته شده
	ندارد	
/	دارد	وجود شپش
/	ندارد	
/	دارد	پاپولهای قرمز سر و کردن
/	ندارد	
/	دارد	نفاد نوپاتی کردن
/	ندارد	

(/ %) از دانش آموزان سابقه ابتلا به شپش سر را ذکر نمودند میانگین فاصله سابقه ابتلا تا زمان مطالعه / سال بود. (/ %) از دانش آموزان مبتلا به شپش سر بودند. شرح یافته های بالینی در معاینه در جدول شماره ( ) ارایه شده است.

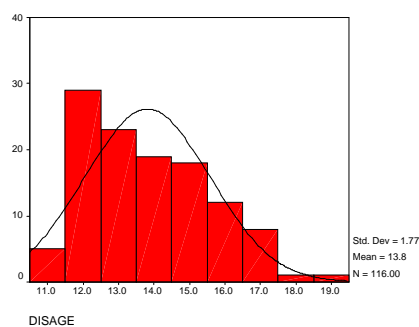
(%) سابقه درمان به علت پدیکولوز را داشتند میانگین فاصله درمان تا زمان مطالعه سال بود از میان متغیرهایی که وجود رابطه بین آنها و ابتلا به بیماری بررسی گردید، بین عدم وجود حمام در منزل و ابتلا به پدیکولوز رابطه معنی داری مشاهده شد. رابطه بین سابقه ابتلا به بیماری و ابتلا به آن در زمان مطالعه نیز با استفاده از آزمون مجذور کای معنی دار بود. به طوری که / % از افرادی که سابقه بیماری داشتند مبتلا بودند حال آنکه فقط / % از افرادی که فاقد سابقه بیماری بودند مبتلا بودند ($P = 0.001$ & $\text{Chi-sq} = 12.11$).

نمودارهای شماره و هیستوگرام توزیع سنی کل دانش آموزان مورد مطالعه و دانش آموزان مبتلا به پدیکولوز را نشان می دهد.

نمودار شماره . هیستوگرام توزیع سنی دانش آموزان

نمودار شماره . هیستوگرام توزیع سنی دانش آموزان مبتلا به پدیکولوز

دانش آموزان ابتدایی برایمان مقدور نبود. در اغلب مطالعات انجام گرفته در خصوص پدیکولوز دانش آموزان به ارتباط بین سن و بروز پدیکولوز اشاره شده است.

Mumcuoglu و همکاران در مطالعه خویش بر روی کودک اسرائیلی بیشترین شیوع بیماری را در سنین - سال ذکر نموده اند [ ].

Clore و همکاران به نقل از سایر مطالعات شیوع اری را در سنیه - ی ذکر وده اند [ ].

Pai و همکاران در مطالعه بزرگی که بر روی حدود کودک انجام دادند، اشاره نموده اند که شیوع پدیکولوز از سالگی رو به افزایش گذاشته، بین - به حد پلاتو می رسد و بعد از سالگی کاهش می یابد [ ].

Suleman و همکاران در مطالعه ای بر روی نفر از اهالی شهر پیشاور، بیشترین شیوع بیماری را بین - سالگی ذکر نموده اند. این محققین اشاره نموده اند که افت موارد پدیکولوز با افزایش سن در جنس مونث تدریجی ولی در جنس مذکر ناگهانی بوده است [ ].

Magra Saenz de Buruaga و همکاران در مطالعه ای که روی کودک در اسپانیا انجام شد، بیشترین شیوع بیماری را در بین - سالگی ذکر نمودند [ ].

بطور کلی اختلاف زیادی بین یافته های محققین در خصوص توزیع سنی پدیکولوز وجود ندارد. معینا Tesfayohannes شیوع شپش بدن در - سال را بیشتر از - سال گزارش نموده است [ ]. شیوع پدیکولوز در مطالعه / % بود. در مطالعات انجام گرفته توسط محققین مختلف طیف متفاوتی از شیوع بیماری در بین دانش آموزان گزارش شده است (جدول).

همانگونه که از مطالعه هیستوگرام های سنی ارایه شده بر می آید، علیرغم افزایش داد دانش آموزان از سال تعداد موارد پدیکولوز از سال به بالا دارد که این امر می تواند دلیلی بر وقوع بیماری در دانش آموزان راهنمایی و دبیرستانی مورد مطالعه . با توجه به اینکه مدارس شبانه روزی استان اردبیل بالاتر از مقطع ابتدایی

ر چند شیوع پدیکولوز در اغلب مطالعات نسبتاً بالا
ی باشد، معیذا عمده مطالعات ذکر شده در مدارس
بوده است [ ].

در مطالعه Mumcuoglu و همکاران، شیوع پدیکولوز

جدول شماره . شیوع پدیکولوز در دانش آموزان کشور های مختلف

نام محققین	کشور	سایر ویژگی های منطقه	شیوع پدیکولوز (%)
[ ] Pai KS et al	کره	کودکان شهری و روستایی	/
[ ] Suleman M , et al	پاکستان	مناطق شهری پیشاور	/
[ ] Dagnev MB , et al	اتیوپی	مدارس روستایی ابتدایی	/
[ ] Volcsik R, et al	آلمان	مدارس ابتدایی	/
[ ] Mumcuoglu KY, et al	اسرائیل	کودکان روستایی	/
[ ] Magra Saenz de Buruga G , et al	اسپانیا	مدارس ابتدایی	/
[ ] Sulemam M , et al	پاکستان	مدارس	/
[ ] Awahmukalah DS, et al	کامرون	دانش آموزان شهری و روستایی	/ - /
[ ] Ebmoyi E		مدارس ابتدایی پایتخت	/ - /
[ ] Chung RN		دانش آموزان ابتدایی شهری و روستایی	/
[ ] Ogunrinade AF, et al		مدارس شهری و روستایی	/ - /
[ ] Sinniah B, et al	مالزی	مدارس ابتدایی	/
[ ] Kwaku -kpikepi JE		دو مدرسه از دو طیف متفاوت اقتصادی- اجتماعی	/
[ ] Amr ZS, et al	اردن	دانش آموزان ابتدایی از چهار طبقه اجتماعی- اقتصادی	/
[ ] Fan PC, et al	تایوان	دانش آموزان ابتدایی و روستایی	/
[ ] Speare R , et al	استرالیا	دانش آموزان یک مدرسه شهری	/
[ ] Menan EI, et al	ایبجان	کودکان -	/
[ ] Ilhan F , et al		دانش آموزان متوسط و ابتدایی	/ ابتدایی
[ ] علی اشرف عیوضی	ایران	دانش آموزان ابتدایی اسلام آباد غرب	/

در مدارس شهری اندکی بالاتر از روستای بوده
است [ ].

در مطالعه Ebmoyi شیوع پدیکولوز در دانش
آموزان روستایی بالاتر از شهری ذکر شده است [ ].
Ogunrinade و همکاران نیز در مطالعه خود شیوع
پدیکولوز در دانش آموزان شهری را بالاتر از روستایی
ذکر نموده اند ولی اظهار داشته اند که شدت پدیکولوز
در افراد مبتلای روستایی بیشتر از شهری بوده
است [ ]. Grainger نیز شیوع بالاتر پدیکولوز را در
دانش آموزان شهری مورد اشاره قرار داده است [ ].

آنها بالاتر باشد. با توجه به اینکه مطالعه ما منحصرآ در
مدارس راهنمایی و دبیرستان و پیش دانشگاهی شب
روزی که دانش آموزان علاوه بر تحصیل اقامت شبانه
نیز دارند انجام گرفته است، مطالعه ما جنبه های ویژه
منحصر به فردی دارد که در تفسیر نتایج باید مد نظر
باشد.
در شیوع بیماری در دانش آموزان
شهری بسیار کم بوده و موارد ابتلا عمدتاً در دانش
آموزان روستایی روی داده است. در مطالعه Pai
شیوع پدیکولوز در کودکان روستایی بالاتر و برابر

گذشته از بحث تفاوت های فرهنگی و رفتار بهداشتی، از جمله عواملی که می تواند تفاوت های موجود شیوع بیماری در جوامع شهری و روستایی را توجیه کند، می توان به بحث شلوغی بیش از حد در زندگی اجتماعی اشاره کرد که نقش آن به تنهایی در بسیاری از مطالعات مورد اشاره قرار گرفته است [و] . مسئله دیگری که بر شیوع پدیکولوز موثر است بعد خانوار است . بطوری که در استان اردبیل بعد خانوار شهری / و بعد خانوار روستایی / است. بعلاوه تفاوت میزان دسترسی به تسهیلات بهداشتی و امکانات زندگی بهداشتی نیز در جوامع مختلف متغیر است و با توجه به تفاوت زیاد پدیکولوز در دانش آموزان شهری و روستایی در مطالعه که با اطلاعات موجود کاملا قابل توجیه نیست، نیاز به انجام بررسی های بیشتری در این خصوص وجود دارد.

سرزیدی و همکاران در مطالعه ای روی دانش آموزان مدارس ابتدایی کرمان شیوع بالاتر پدیکولوز سر در دانش آموزان روستایی را ذکر نموده اند. البته در مطالعه مذکور، شیوع پدیکولوز در یک دبستان روستایی با شیوع آن در دبستان شهری مقایسه شده است که قطعا دبستان روستایی مورد نظر نمی تواند نمونه گویایی از جامعه روستایی کرمان باشد [. در مورد استفاده مشترک از برخی لوازم شخصی حوله و صابون در مطالعه ما ارتباطی بین این موارد و ابتلا به پدیکولوز مشاهده . این یافته با یافته های سایر محققان داشت [و] . البته عیوضی در مطالعه خویش به وجود رابطه بین استفاده از لوازم مشترک و پدیکولوز اشاره کرده است [.

جدیدترین مطالعه در دسترس که توسط Canyon و همکارانش انجام گرفته است، بصورت کارآزمایی بالینی و با شبیه سازی انتقال شپش انجام شده است، بجای فرض انتقال از طریق استفاده مشترک از لوازم

شخصی از فرض انتقال مستقیم فرد فرد حمایت کرده است [.

همانگونه که در یافته ها ذکر شد ارتباط معنی دار آماری بین دفعات حمام کردن در مدرسه و ابتلا به پدیکولوز وجود نداشت ولی از نظر توصیفی فراوانی ابتلا در گروهی که دفعات بیشتری در مدرسه حمام می کردند بالاتر بود. علل مختلفی را می توان برای این یافته مطرح نمود.

- افراد مبتلا به پدیکولوز بعلت خارش بیشتر احساس نیاز بیشتری به حمام کردن می کنند.

- حساس بودن سوال مربوطه و پایین بودن پایایی و اعتبار سوال

- وجود عوامل وفاکتورهای دیگری که علاوه بر پدیکولوز بر تمایل افراد برای حمام کردن نیز تاثیر دارند.

بین وجود حمام در منزل و ابتلا به پدیکولوز در ما رابطه ی دار وجود داشت که این ه های عیوضی و Chouela همخوانی دارد [و] . عوامل دیگر موثر بر پدیکولوز دانش آموزان که در مطالعات مختلف مورد اشاره قرار گرفته اند شامل وضعیت اقتصادی اجتماعی، ازدحام تحصیلی، بعد خانوار، جنس، ابتلا در هم اتاقی ها، بهداشت فردی، بزرگی فضای کلاس و نحوه نگهداری لباس [و -] .

در مطالعه عیوضی به عدم وجود رابطه بین پدیکولوز و پایه تحصیلی اشاره شده است [.

قویترین ارتباط در این مطالعه بین سابقه ابتلا و وجود پدیکولوز در زمان مطالعه بوده است. این مطلب

ای Mumcuoglu همخوانی دارد. در مطالعه ارتباطی بین رنگ مو و پدیکولوز مشاهده نشد که

احتمالا ناشی از همسانی بالا در رنگ موی دانش آموزان در مطالعه Mumcuoglu . ارتباط این

عامل با پدیکولوز را مطرح نموده و شیوع پدیکولوز در

ارایه راهکارهای مناسب برای ارتقای سلامت دانش آموزان.

تشکر و قدردانی

این طرح با هزینه معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل انجام شده است. بدینوسیله از زحمات معاون آموزشی پژوهشی و مدیریت محترم پژوهش دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تقدیر و تشکر می گردد.

- هیات مولفین بورد کشور درسنامه جامع پوست ایران انتشارات تیمور زاده بهار ، صفحات

- 2- Armoni M, Bibi H, Schlesinger M, Pollak S, Metzker A. Pediculosis capitis: why prefer a solution to shampoo or spray? *Pediatr Dermatol*. 1988 Nov; 5(4): 273-5.
- 3- Cordero C, Zaias N. Clinical evaluation of pediculicidal and ovicidal efficacy of two pyrethrin piperonyl-butoxide formulations. *Clin Ther*. 1987; 9(5): 461-5.
- 4- Taplin D, Castillero PM, Spiegel J, Mercer S, Rivera AA, Schachner L. Malathion for treatment of *Pediculus humanus var capitis* infestation. *JAMA*. 1982 Jun; 247(22): 3103-5.
- 5- Namazi MR. Levamisole: a safe and economical weapon against pediculosis. *Int J Dermatol*. 2001 Apr; 40(4): 292-4.
- 6- Manjrekar RR, Partridge SK, Korman AK, Barwick RS, Juranek DD. Efficacy of 1% permethrin for the treatment of head louse infestations among Kosovar refugees. *Mil Med*. 2000 Sep; 165(9): 698-700.
- 7- Combescot C. Current epidemiology of pediculosis capitis. *Bull Acad Natl Med*. 1990 Feb; 174(2): 231-6.
- 8- Downs AM, Stafford KA, Harvey I, Coles GC. Evidence for double resistance to permethrin and malathion in head lice. *Br J Dermatol*. 1999 Sep; 141(3): 508-11.

موهای قهوه ای و قرمز را بالاتر از موهای روشن و سیاه ذکر نموده است [ ] .

برخی مطالعات به وجود ارتباط بین طول مو و پدیکولوز اشاره نموده اند [ ] و [ ] و برخی مطالعات چنین ارتباطی را تایید نکرده اند [ ] و [ ] . در این مطالعه مشخص گردید که تنها % دانش آموزان هر لحظه امکان دسترسی به حمام را دارند و % از دانش آموزان نیز از وجود حمام در مدرسه بی بهره بودند. با توجه به شرایط خاص دانش آموزان مدارس شبانه روزی که اغلب از مناطق دور نیز می آیند، لازم است توجه بیشتری به وضعیت بهداشتی مدارس شبانه روزی و دانش آموزان آنها مبذول گردد تا از بروز بیماری های واگیر در بین آنها جلوگیری بعمل آید.

با توجه به محدودیت وقت منابع مالی و کوتاه بودن زمان مطالعه این بررسی از حساسیت پائینی برای تشخیص موارد شپش و تخم زنده برخوردار بود. برخی از متغیر ها از جمله بعد خانوار، طول مو، تراکم آلودگی و فاصله آخرین استحمام از استحمام قبلی، در این مطالعه ارزیابی نشده بودند که پیشنهاد می شود سایر محققین در صورت انجام طرحی مشابه این نکات را مد نظر قرار دهند. با توجه به یافته های این مطالعه موارد زیر بهاد می گردد.

- اولویت دادن به ای برنامه های بهداشت مدارس در مدارس شبانه روزی.
- تامین حداقل امکانات بهداشتی قبل از پذیرش دانش آموز برای مدارس شبانه روزی.
- اجرای برنامه های مداخله ای و بویژه آموزشی در خصوص کنترل شپش برای دانش آموزان و بویژه دانش آموزان مدارس شبانه روزی.
- انجام پژوهش ی گسترده برای بررسی شاخص های سلامت و بیماری بین دانش آموزان استان جیت

- Pediculus capitis infestation among aboriginal school children in northern Taiwan. *Kaohsiung J Med Sci.* 1999 Apr; 15(4): 209-17.
- 21- Speare R, Buettner PG. Head lice in pupils of a primary school in Australia and implications for control. *Int J Dermatol.* 1999 Apr; 38(4): 285-90.
- 22- Menan EI, Guessan G, Kiki-Barro PC, Nebavi NG, Adjete TA, Kone M. Scalp pediculosis in school environment in the city of Abidjan: prevalence and influence of socioeconomic conditions. *Sante.* 1999 Jan-Feb; 9(1): 32-7.
- 23- Ilhan F, Budak S, Guruz AY. The prevalence of pediculus humanus capitis among the students of a secondary and three elementary schools in Karsiyaka-Izmir, Turkey. *J Egypt Soc Parasitol.* 1997 Apr; 27(1): 157-61.
- 24- Ebmoyi E. Pediculosis capitis among primary school children in urban and rural areas of Kwara State Nigeria. *J school Health.* 1988 Mar; 58(3): 101-3.
- 25- Ogunrinade AF, Oyijide CO. Pediculosis capitis among rural and urban school children in Nigeria. *Trans R Soc Trop Med Hyg.* 1984; 78(5): 590-2.
- 26- Grainger CR. Pediculus humanus capitis on children in Mahe, Seychelles. *Trans R Soc Trop Med Hyg.* 1980; 74(3): 296-9.
- 27- Sinniah B, Sinniah D, Rajeswari B. Epidemiology and control of human head louse in Malaysia. *Trop Geogr Med.* 1983 Dec; 35(4): 337-42.
- 28- Kwaku-Kpikpi JE. The incidence of the head louse (*Pediculus humanus capitis*) among pupils of two schools in Accra. *Trans R Soc Trop Med Hyg.* 1982; 76(3): 378-81.
- 29- Slonka GF, Fleissner ML, Berlin J, Puleo J, Harrod EK, Schultz MG. An epidemic of pediculosis capitis. *J Parasitol.* 1977 Apr; 63(2): 377-83.
- سریزدی سیمین شمس الدینی سعداله درخشان
شکوفه هاشمی سید مجید. آلودگی به شپش سر در
دانش آموزان نباید به فراموشی سپرده شود طب و
تزکیه سال شماره صفحات
- 9- Chosidow O. Scabies and pediculosis. *Lancet.* 2000 Mar; 355(9206): 819-26.
- 10- Bechelli LM, Haddad N, Pimenta WP, Pagnano PM, Melchior E, Fregnan RC, et al. Epidemiological survey of skin diseases in school children living in the Purus Valley. *Dermatologica.* 1981; 163(1):78-93.
- 11- Wu YH, Su HY, Hsieh YJ. Survey of infectious skin diseases and skin infestations among primary school students of Taitung County, eastern Taiwan. *J Formos Med Assoc.* 2000 Feb; 99(2): 128-34.
- 12- Hilete M. Skin diseases seen in Kazanchis health center. *Ethiop Med J.* 1998 Oct; 36(4): 245-54.
- 13- Mumcuoglu KY, Miller J, Gofin R, Adler B, Ben-Ishai F, Almog R, et al. Epidemiological studies on head lice infestation in Israel. Parasitological examination of children. *Int J Dermatol.* 1990 Sep; 29(7):502-6.
- 14- Clore ER, Longyear LA. Comprehensive pediculosis screening programs for elementary schools. *J Sch Health.* 1990 May; 60(5): 212-4.
- 15- Pai KS, Park MS, Lee YS, Kim DH, Chung KS, Lee KY, et al. The prevalence of head louse infestation among urban and rural children in Korea. *Kisaengchunghak Chapchi.* 1989 Dec; 27(4): 271-5.
- 16- Suleman M, Jabeen N. Head lice infestation in some urban localities of NWFP, Pakistan. *Ann Trop Med Parasitol.* 1989 Oct; 83(5): 539-47.
- 17- Magra Saenz de Buruaga G, Goiria Ormazabal JI, Lopez Martinez I, Perez Rodrigo C, Bonet Romero T, Caturra Latorre J. Pediculosis capitis: epidemiologic study of 23624 school children in Bilbao. *Rev Sanid Hig Publica.* 1989 Jan-Feb; 63(1-2):49-62.
- 18- Tesfayohannes T. Prevalence of body lice in elementary school students in three Ethiopian towns at different altitudes. *Ethiop Med J.* 1989 Oct; 27(4): 201-7.
- 19- Amr ZS, Nusier MN. Pediculosis capitis in northern Jordan. *Int J Dermatol.* 2000 Dec; 39(12): 919-21.
- 20- Fan PC, Chung WC, Fan CK, Huang P, Yen CW. Prevalence and treatment of

- 37- Koopman JS. Diarrhea and school toilet hygiene in Cali, Colombia. *Am J Epidemiol.* 1978 May; 107(5): 412-20.
- 38- Slonka GF, McKinley TW, McCroan JE, Sinclair SP, Schultz MG, Hicks F, et al. Epidemiology of an outbreak of head lice in Georgia. *Am J Trop Med Hyg.* 1976 Sep; 25(5): 739-43.
- 39- Suleman M, Fatima T. Epidemiology of head lice infestation in school children at Peshawar, Pakistan. *J Trop Med Hyg.* 1988 Dec; 91(6): 323-32.
- 40- Dagneu MB, Erwin G. Epidemiology of common transmissible skin diseases among primary school children in north-west Ethiopia. *Trop Geogr Med.* 1991 Jan-Apr; 43(1-2): 152-5.
- 41- Awahmukalah DS, Dinga JS, Nchako Njikam J. Pediculosis among urban and rural school children in Kumba, Meme division, south-west Cameroon. *Parassitologia.* 1988 May-Dec; 30(2-3): 249-56.
- 42- Volcsik R, Preuss P, Knaus B. Head lice infestation in the Cottbus district. *Z Gesamte Hyg.* 1990 Nov; 36(11): 614-5.
- 31 - Mumcuoglu KY, Miller J, Gofin R, Adler B, Ben-Ishai F, Almog R, et al. Head lice in Israeli children: Parents' answers to an epidemiological questionnaire. *Public Health Rev.* 1990-91; 18(4): 335-44.
- 32- Chung RN. A study of head lice among primary school children in Kenya. *Trans R Soc Trop Med Hyg.* 1986; 80(1): 42-6.
- اشرف. بررسی آلودگی به شپش سر و مبارزه با آن در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان اسلام آباد غرب، پایان نامه کارشناسی ارشد، دشره شناسی، دانشگاه تربیت مدرس.
- 34- Canyon DV, Speare R, Muller R. Spatial and kinetic factors for the transfer of head lice between hairs. *J Invest Dermatol.* 2002 Sep; 119(3): 629-31.
- 35- Chouela E, Abeldano A, Cirigliano M, Ducard M, Neglia V, La Forgia M, et al. Head louse infestations: epidemiologic survey and treatment evaluation in Argentinian school children. *Int J Dermatol.* 1997 Nov; 36(11): 819-25.
- 36- Sarov B, Neumann L, Herman Y, Naggan L. Evaluation of an intervention program for head lice infestation in school children. *Pediatr Infect Dis J.* 1988 Mar; 7(3): 176-9.